

INSPIRATIE UIT NEDERLAND (!?)

Prof. mr Johan Legemaate (AmsterdamUMC/UvA)

Antwerpen, 14 oktober 2022

De wet (2002) en de code (thans versie 2022)

Meldingen van euthanasie en hulp bij zelfdoding 2017-2021 in Nederland

	Aantal meldingen	Onzorgvuldig	<i>HbZ</i>	<i>Psychiatrie</i>	<i>Beginnende dementie</i>	<i>Vergevorderde dementie (wilsverklaring)</i>	<i>Stapeling ouderdomsklachten</i>
2017	6585	12	250	83	166	3	293
2018	6126	6	212	67	144	2	205
2019	6361	4	245	68	160	2	172
2020	6938	2	216	88	168	2	235
2021	7666	7	189	115	209	6	307

Vierde evaluatie Euthanasiewet

(door AmsterdamUMC en Erasmus Universiteit)

- Betreft periode 2017-2022
- Onderzoek loopt nu, gereed voorjaar 2023
- Juridisch analyse, voor het eerst inclusief rechtsvergelijking (binnen en buiten Europa)
- Empirisch onderzoek (artsen, burgers, toetsingscommissies)
- Bijzonder thema: is de Euthanasiewet te beperkend? (verschuiving van afhankelijkheid arts naar meer autonomie?)

1. Psychiatrische patiënt

- Parlementaire behandeling euthanasiewet 2002: deze groep valt onder de wet
- Combinatie van criteria euthanasiewet en Hoge Raad 1994: 'extra behoedzaamheid bij psychisch lijden' (vgl. EHRM in zaak Mortier v. België)
- 'Extra behoedzaamheid' uitgewerkt door in richtlijn Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie 2018 en door toetsingscommissies in Euthanasiecode 2022
- 'Extra behoedzaamheid' = meer aandacht dan normaal voor wilsbekwaamheid, voor behandelalternatieven en voor deskundigheid/specialisatie onafhankelijk consulent
- Beroepsgroep der psychiaters nog steeds terughoudend, meeste meldingen afkomstig van het Expertisecentrum Euthanasie (in 2021: 83 van de 115 meldingen)

2. Vergeevorderde dementie (euthanasie op basis wilsverklaring)

- Parlementaire behandeling euthanasiewet 2002: deze groep valt onder de wet
- (Wilsbekwaam opgemaakte) wilsverklaring vervangt mondeling verzoek, overige criteria, waaronder 'onaanvaardbaar lijden', blijven van kracht
- Nadien: twijfels, medische en maatschappelijke weerstand
- Verzet artsenorganisatie KNMG
- Enige strafrechtelijke vervolging in 20 jaar: uitspraak Hoge Raad april 2020
- Hoge Raad: arts handelde zorgvuldig, mag premedicatie toedienen, heeft ruimte om wilsverklaring te interpreteren, contextuele interpretatie ondraaglijk lijden
- Aan de uitspraak van de Hoge Raad aangepast standpunt van de KNMG in 2021
- Komt weinig voor (6x in 2021)

3. Voltooid leven (hulp bij zelfdoding)

- Sinds begin jaren negentig vorige eeuw: roep om meer autonomie en zelfregie ('de pil van Drion')
- Hoge Raad 2002 (zaak Brongersma): lijden als bedoeld in euthanasiewet moet medische oorzaak hebben
- Gaat niet alleen om 1 overheersende medische aandoening, maar ook om stapeling van (kleinere) ouderdomsklachten
- Onaanvaardbaar lijden zonder medische problematiek valt niet onder de huidige euthanasiewet
- Maatschappelijke roep om verruiming houdt aan
- Aparte wettelijke regeling voltooid leven (wetsvoorstel 35534): wilsbekwaam verzoek is voldoende, leeftijdgrens (> 75 jaar), wachttermijn, levenseindebegeleider ipv arts
- Politieke meerderheid voor huidig wetsvoorstel?

4. Toetsingsprocedure

- 5 regionale toetsingscommissies (jurist-arts-ethicus)
- Werkdruk sinds 2002 sterk toegenomen (1815 meldingen in 2003, 7666 meldingen in 2021)
- Kritiek 2012-heden: verschillen tussen commissies, gebrek aan rechtseenheid, te ruime uitleg wet
- Sinds enkele jaren: diverse manieren om rechtseenheid te bewaken
- 95% meldingen niet-vragen-oproepend (NVO), check door secretaris, digitale check door commissieleden
- 5% meldingen vragen-oproepend (VO): bespreking in commissievergadering
- NVO kan op verzoek commissielid VO worden (75x in 2021)
- Meldingen psychiatrie en vergevorderde dementie vrijwel altijd VO, maar ook andere kwesties (summier dossier arts, problemen bij uitvoering e.d.)

Afronding

- Is er aanleiding de Nederlandse euthanasiewet aan te vullen (naar aanleiding van discussies/ontwikkelingen binnen Nederland of uitkomsten rechtsvergelijking)?
- Moeten euthanasie/hulp bij zelfdoding door een arts binnen het strafrecht blijven? Is euthanasie inmiddels normaal medisch handelen?
- Zijn er na 20 jaar nog steeds voldoende redenen om de uitvoerige toetsingsprocedure te handhaven? Alleen nog achteraf toetsen in bijzondere gevallen of steekproefsgewijs?
- Wat zullen de gevolgen zijn van het naast elkaar bestaan van de euthanasiewet en een wet voltooid leven?
- Vraagt de rechtspraak van het EHRM over art. 8 EVRM juist niet om nog verdergaande regeling dan het wetsvoorstel voltooid leven? Inclusief bescherming naasten die hulp bieden? (juridische procedure tegen de Staat der Nederlanden > zitting rechtbank was maandag 10 oktober jl)